

Бурець О. І., здобувач

Науковий керівник: Борисюк О. В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВ УКРАЇНИ

Депозитний портфель, як основна складова ресурсної бази банків, представляє собою сукупність грошових коштів, залучених від клієнтів, які використовуються для проведення активних операцій, таких як кредитування та інвестиції. Лівова частка в розбудові ринкової економіки та розвитку кредитного ринку належить саме депозитним ресурсам, залученим фінансовими установами у різний спосіб [2, с. 159].

Основним джерелом формування депозитного портфеля є депозити фізичних і юридичних осіб, які забезпечують стабільний потік фінансів. Довіра вкладників є критично важливою для успішного залучення депозитів, оскільки вона безпосередньо впливає на обсяги ресурсів, які банки можуть акумулювати.

Аналіз формування ресурсної бази банків України з дослідження динаміки пасивів за період 2018-2023 рр. наведений в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз пасивів та структури депозитного портфелю банків України

у 2018-2023 рр.*

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	млн грн.	пито- ма вага, %	млн грн.	пито- ма вага, %	млн грн.	пито- ма вага, %	млн грн.	пито- ма вага, %	млн грн.	пито- ма вага, %	млн грн.	пито- ма вага, %
Статутний капітал	495 377	37,05	465 532	34,19	470 712	31,49	479 932	26,32	481 535	23,41	407 021	17,29
Зобов'язання банків	1 172 761	87,75	1 205 114	88,56	129 3606	86,63	1 612 174	88,52	1 798 250	87,5	213 5043	76,34
Коштів суб'єктів господарювання	403 927	30,19	406 166	29,86	498 156	33,34	646 491	35,48	758 434	31,48	889 526	37,82
Кошти фізичних осіб	478 565	35,77	508 869	37,4	552 592	36,94	682 029	37,43	727 022	35,38	933 553	39,66
Пасиви, всього	1 336 358	100,00	1 360 764	100,00	1 494 460	100,00	1 822 814	100,00	2 053 928	100,00	2 353 592	100,00

*Примітка. Складено автором за даними джерел [3].

Аналіз динаміки ресурсної бази банківської системи України за період 2018-2023 рр., представлений у таблиці 1, демонструє суттєві зміни в структурі пасивів, які відображають адаптацію фінансових установ до нових економічних умов та викликів.

По-перше, варто відзначити зменшення питомої ваги статутного капіталу в загальних пасивах банків. У 2018 р. цей показник становив 37,05%, тоді як у 2023 р. він знизився до 17,29%. Це свідчить про зростаючу залежність банків від залучених ресурсів, що може бути наслідком як зниження капіталізації, так і збільшення обсягу зобов'язань.

Зобов'язання банків залишаються основним компонентом пасивів, проте їх питома вага знизилася з 87,75% у 2018 р. до 76,34% у 2023 р. Цей тренд може свідчити про покращення управління ліквідністю та ризиками, а також про більш активне залучення депозитних ресурсів.

Кошти суб'єктів господарювання показують позитивну динаміку, зростаючи з 30,19% у 2018 р. до 37,82% у 2023 р. Це може свідчити про підвищення довіри бізнесу до банківської системи та активізацію інвестиційної діяльності. Аналогічна тенденція спостерігається й у коштах фізичних осіб, які зросли з 35,77% до 39,66%. Це може бути наслідком загального покращення соціально-економічної ситуації в країні, а також стабілізації фінансової системи. Динаміка показників свідчить про поступове зростання фінансової стабільності банківської системи України. Однак зменшення питомої ваги статутного капіталу викликає певні занепокоєння щодо потенційної фінансової стійкості банків у випадках економічних криз або зовнішніх шоків.

Для подальшого дослідження депозитної діяльності банківської системи України доцільно здійснити детальний аналіз депозитного портфеля з урахуванням таких аспектів, як валюта, категорія вкладників та терміни розміщення. На основі даних, отриманих з офіційного сайту Національного банку України, проведено оцінку динаміки та структури депозитних портфелів українських банків за період 2018-2023 рр., результати якої представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка депозитного портфелю банків України за 2018-2023 рр.*

Період	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Кошти фізичних осіб, млн грн	478 565	508 869	552 592	682 029	727 022	933 553
Зміна у річному обчисленні*, %	-	6,0	7,9	19,0	6,2	22,1
Кошти юридичних осіб, млн грн.	403 927	406 166	498 156	646 491	758 434	889 526
Зміна у річному обчисленні*, %	-	0,6	1,84	22,9	14,8	14,7
У національній валюті, млн грн.	540 683	642 711	840 189	1 017 032	1 209 957	1 634 098
Зміна у річному обчисленні*, %	10,1	18,9	30,7	21,0	19,0	35,1
В іноземній валюті, млн грн.	155 307	215 169	286 574	324 904	485 524	505 993
Зміна у річному обчисленні*, %	-3,8	9,3	18,4	-4,1	40,5	11,3
Поточні, млн грн.	456 467	590 541	805 964	1 007 206	1 371 927	1 613 424
Зміна у річному обчисленні*, %	8,9	29,4	36,5	25,0	36,2	17,6
Строкові, млн грн.	322 065	348 542	395 726	350 397	390 842	667 327
Зміна у річному обчисленні*, %	9,8	8,2	13,5	-11,5	11,5	70,7

*Примітка. Складено автором за даними джерел [1].

Аналіз динаміки депозитного портфелю банків України за період 2018-2023 рр. свідчить про значні зміни у фінансовій системі країни, які відображають як поведінку вкладників, так і загальні економічні тенденції.

Починаючи з 2018 р., кошти фізичних осіб демонстрували стабільне зростання. У 2018 р. обсяг депозитів становив 478,6 млрд. грн., а до 2023 р. зріс до 933,6 млрд. грн. Це свідчить про зростання довіри населення до банківської системи, особливо в умовах економічної нестабільності. Найбільш суттєве зростання спостерігалось у 2021 р. (+19,0 %) та 2022 р. (+22,1 %), що може бути пов'язано з відновленням після пандемії та підвищенням ставок за депозитами.

Кошти юридичних осіб також показують позитивну динаміку, зростаючи з 403,9 млрд. грн. у 2018 р. до 889,5 млрд. грн. у 2023 р. Хоча темпи зростання були менш значними порівняно з фізичними особами, вони залишаються стабільними, що свідчить про відновлення бізнес-активності.

Важливим аспектом є структура депозитів за валютами. У національній валюті обсяги депозитів зросли з 540,7 млрд. грн. у 2018 р. до 1 634,1 млрд. грн. у 2023 р. Це свідчить про зростання довіри до гривні та стабілізацію економічної ситуації. Водночас депозити в іноземній валюті показали повільніше зростання: з 155,3 млрд. грн. у 2018 р. до 506 млрд. грн. у 2023 р. Зокрема, у 2022 р. спостерігалось суттєве збільшення (+40,5%), що може бути пов'язано з коливаннями валютних курсів та економічною невизначеністю.

Структура депозитів за термінами також заслуговує на увагу. Поточні депозити зросли з 456,5 млрд. грн. у 2018 р. до 1 613,4 млрд. грн. у 2023 р., що свідчить про збільшення ліквідності вкладників та їх готовність тримати кошти на рахунках без фіксації строку. Це може бути реакцією на підвищення процентних ставок і зростаючу інфляцію.

Строкові депозити зазнали коливань: після помірного зростання до 2020 р. спостерігалось падіння у 2021 р. (-11,5%), але вже у 2023 р. обсяг строкових депозитів зріс до 667,3 млрд. грн. (+70,7%). Це може свідчити про зміну стратегії вкладників у відповідь на економічні умови.

Загальний аналіз динаміки депозитного портфелю банків України за період 2018-2023 рр. демонструє позитивну тенденцію в зростанні обсягів депозитів та зміну поведінки вкладників.

Підсумовуючи вище проаналізовані дані можна зробити висновок, що основою для забезпечення достатніх обсягів і структури депозитного портфелю є реалізація ефективної депозитної політики, що має критичне значення для банківських установ в умовах сучасного розвитку. Це сприяє оптимізації їхньої діяльності в процесі залучення фінансових ресурсів як інвестиційного капіталу. Результати проведеного аналізу свідчать про позитивні зміни в організації депозитної діяльності українських банків. За останні роки обсяги депозитного портфелю зросли, що вказує на поступове відновлення довіри клієнтів до банківської системи.

Проте варто зазначити, що негативні зовнішні фактори вплинули на скорочення різноманітності депозитних програм та зниження ставок по

депозитах. Це може мати негативний вплив на формування ресурсної бази банків у майбутньому. У зв'язку з цим важливо продовжувати розробку та вдосконалення фінансових механізмів для оптимізації обсягу депозитного портфелю, що забезпечить ефективну кредитно-інвестиційну діяльність банків.

Література

1. Депозити залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України). *Національний банк України*. 2024, 1 жовтня. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 24.11.2024).
2. Ларіонова К., Донченко Т. Аналіз та тенденції розвитку депозитного ринку України. *Економічні науки*. 2019. № 2. С. 159-167.
3. Пасиви банків України (2008-2024). *Міністерство фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/passive> (дата звернення: 24.11.2024).
4. Карлін М. І., Борисюк О. В., Звірко А. Проблеми і перспективи розвитку банківських установ на фінансовому ринку в контексті забезпечення фінансової безпеки. *Економічний часопис ВНУ*. 2024. № 1. С. 88-96.

Вєтров Я. Ю., здобувач

Науковий керівник: **Шуба М. В.**,

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних

економічних відносин та логістики,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

КРИПТОВАЛЮТИ В БАНКІВСЬКІЙ СПРАВІ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

В останні роки роль криптовалют набуває все більшого значення у фінансових системах країн світу. Все більше країн легалізують їх, а деякі, наприклад, Сальвадор, взагалі приймають Bitcoin офіційним платіжним